

Hautakangas Wind Oy
Kansakoulukuja 1
00100 Helsinki

Lausunto Haapaveden ja Kärsämäen Rahkola-Hautakankaan tuulivoimahankkeen Natura-arvioinnista (Iso Honkaneva - Pieni Honkaneva FI1100006, SAC)

HANKKEESTA VASTAAVA

Hautakangas Wind Oy

ASIAN VIREILLE TULO

Rahkola-Hautakankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa 30.9.2021 (POPELY/1937/2021) yhteysviranomaisen totesi, että luonnonsuojelulain 65§:n mukainen Natura-arviointi tulee tehdä arviointisuunnitelman mukaisesti Natura-alueelle Iso Honkaneva-Pieni Honkaneva. Natura-arviointi on tullut vireille Rahkola-Hautakankaan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksen liitteenä 6.6.2023.

HANKE JA SEN SIOJITTUMINEN SUHTEESSA NATURA-ALUEESEEN

OX2 Finland Oy:n hankeyhtiö Hautakangas Wind Oy suunnittelee tuulivoimapuistoa Haapaveden ja Oulaisten kaupunkien alueelle. Hankealue rajautuu etelässä Puutionsaaren tuulivoimapuistoon. Hankealueen koko on noin 4000 hehtaaria ja alueelle suunnitellaan enintään 40 (VE1, VE3) tai 25 (VE 2) uuden tuulivoimalan rakentamista. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään noin 300 metriä. Tuulivoimahanke muodostuu hankealueesta ja tarkasteltavasta sähkönsiirrosta. Hankkeen ulkoinen sähkönsiirto toteutetaan yhdessä Puutionsaaren tuulivoimapuiston kanssa. Hankealueelta sähkö siirretään ensin 400 kV voimajohdolla Puutionsaaren sähköasemalle ja sieltä yhteisellä 400 kV voimajohdolla Uusnivalan sähköasemalle. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti sijoittuu pääosin nykyisten 400 kV voimajohtojen rinnalle.

Hankealueelle ei sijoitu Natura-alueita. Vaihtoehdossa VE1 hankealue rajautuu pohjoisessa, lännessä ja etelässä Natura-alueeseen Iso Honkaneva - Pikku Honkaneva (SCI, FI1100006). Vaihtoehdossa VE 1 ja VE 3 lähimmät neljä voimalapaikkaa sijoittuu 250 m päähän Natura-

alueen reunasta. Näissä vaihtoehtoissa osa voimaloihin rakennettavasta tiestöstä sijoittuu Natura-alueen lävitse virtaavan Mato-ojan läheisyyteen noin 280 m päähän, ja ojan yli suunnitellaan rakentaa silta 1,2 km Natura-alueesta ylivirtaan. Kolme Natura-alueen läheisistä vaihtoehdon VE 1 ja VE 3 voimalanpaikoista sijoittuisi Honkanevan ja Mato-ojan valuma-alueelle.

Vaihtoehdossa VE 2 hankealue rajautuu lännessä Natura-alueeseen. Vaihtoehdossa VE 2 lähin voimalapaikka sijoittuu 800 m päähän Natura-alueen reunasta.

Hankealueen ulkoinen sähkönsiirtoreitti sijoittuu lähimmillään 2,8 km päähän Natura-alueen rajasta.

NATURA 2000 TIETOLOMAKKEEN TIEDOT EU:N NATURA 2000 -VERKOSTOON KUULUVASTA ALUEESTA

Natura-tietolomakkeen mukaan Iso Honkaneva-Pieni Honkaneva Natura-alueen pinta-ala on 179 ha. Alue on luonnontilainen, paikoin rehevätkö aapasuo, jota elävöittävät metsäsaarekkeet ja suon halki virtaava puro.

Suojelun perusteina ovat luontotyytit (Tietolomakkeen taulukko 3.1).

Koodi	Nimi	Pinta-ala (ha)	Edustavuus
3260	Pikkujoet ja purot	0,81	B, hyvä
7310	Aapasuot	133,1	B, hyvä
9010	Boreaaliset luonnonmetsät	13,33	C, merkittävä
9080	Metsäluhdut	0,47	C, merkittävä
91D0	Puustoiset suot	57,5	C, merkittävä

Tietolomakkeen taulukossa 3.2. ei ole mainittu suojeluperusteena olevaa luontodirektiivin liitteen II mukaista lajistoa.

Taulukossa 3.3. mainitut muut tärkeät alueella esiintyvät kasvi- ja eläinlajit ovat:

Muut tärkeät suojeluperusteena olevat lajit ovat karttusara (*Carex buxbaumii* ssp. *buxbaumii*), velttosara (*Carex laxa*), vaaleasara (*Carex livida*), suovalkku (*Hammarbya paludosa*), kevätlinnunherne (*Lathyrus vernus*), tummasyyläjuuri (*Scrophularia nodosa*) ja metsävirvillä (*Ervilia sylvatica*).

Natura-alueen suojelu toteutetaan luonnonsuojelulailla.

NATURA-ARVIOINTI

Aineisto ja menetelmät

Natura-arviointi on laadittu asiantuntija-arviona olemassa olevan aineiston sekä maastoselvitystietojen pohjalta. Arvioinnin on tehnyt Finnish Consulting Group Oy:stä FM biologit Mika Jokikokko ja Minna Takalo.

Natura-arvioinnin pohjana on käytetty Natura-tietolomakkeen, valtion suojelualueiden biotooppikuvioiden, Luomuksen tiedot petolintujen pesimäpaikoista, TIPU rengastus ja löytörekisterin, LajiGis:in, Lajitietokeskuksen tiedot sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn yhteydessä koottua maastoselvitysaineistoa. Kesän 2021 luontotyyppi-inventoinnissa tarkasteltiin Natura-alueen lähiympäristön (noin 0,5 km hankealueen itälaiteesta) luontotyyppejä ja kasvillisuutta ja niiden luonnontilaisuutta.

Veden virtauksia Natura-alueelle tarkasteltiin laskemalla juuri Natura-alueen alapuolelle sijoittuvan poisvaluntapisteen valuma-alue sekä valunnan kertymä, jota käytettiin vaikutusarvioinnin pohjana havainnollistamaan pintaveden virtausta Natura-alueelle sen ympäristöstä. Lähtöaineistona oli Maanmittauslaitoksen (2015) 2 m korkeusmalli.

Natura-alueen linnustollista merkitystä arvioitiin lajien elinympäristövaatimusten perusteella. Lajitietokeskuksen tietokantatiedoissa ei ollut Natura-arvioinnin mukaan ajankohtaista tietoa Natura-alueen linnustosta ja alueelle ei tehty Natura-arvioinnin tai YVA menettelyn yhteydessä linnustoselvityksiä.

Vaikutusmekanismit Natura-arvioinnin mukaan

Tuulipuiston rakennustöiden suora vaikutus rajoittuu Natura-arvioinnin mukaan rakennettaville alueille ja niiden lähialueisiin, joilta poistetaan kasvillisuus ja puustoa. Raivattavien alueiden läheisyyteen syntyy reunavaikutteisuutta, mikä voi vaikuttaa vaikutusalueen kasvillisuuden ja eliölajiston koostumukseen.

Rakennettavilla voimaloilla ja teillä voi aiheutua välillisiä vaikutuksia luontotyyppeihin ja niille ominaiseen kasvilajistoon hydrologisten muutosten vuoksi. Vaikutusaluetta on koko valuma-alueen osa, joka jää rakenteiden alapuolelle. Suurimmat hydrologiset vaikutukset aiheutuvat Natura-arvioinnin mukaan rakenteiden lähiympäristöön, korkeintaan satojen metrien päähän.

Luontotyypeille ominaiseen linnustoon kohdistuva mahdollinen suora vaikutus tuulivoimaloista on Natura-arvioinnin mukaan törmäyskuolleisuus. Lisäksi linnustoon voi kohdistua este- ja häirintävaikutuksia melun, visuaalisten ärsykkeiden ja reunavaikutusten lisääntymisen vuoksi. Habitaatin menetys, laadun huononeminen ja pirstoutuminen voivat vaikuttaa etenkin lajeihin, joilla on laaja elinpiiri ja saattavat liikkua ravinnonhakumatkoillaan kaukanakin niiden lisääntymispaikoista tai elinpiirin ydinalueista.

Onnettomuustilanteessa maastoon voi Natura-arvioinnin mukaan joutua pilaavia aineita työkoneista tai voimaloiden konehuoneista. Periaatteessa tuulivoimala voisi kaatua osin Natura-alueelle vaihtoehdoissa VE1 ja VE3.

Hankkeen vaikutukset Natura-arvioinnin mukaan

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin

Pikkujoet ja purot

Natura-arvioinnin mukaan vaihtoehdoissa VE 1 ja VE 3 voi tilapäinen ja lähinnä metsäojiin kohdistuva maarakennustöistä aiheutuva kiintoaine-, humus- ja ravinnekuormitus ulottua Mato-ojaan asti. Vaihtoehdoissa VE1 ja VE 3 on lisäksi tien rakentamista vaativa voimalanpaikka noin 280 m päässä Mato-ojasta ja Mato-ojan ylittävä tie 1,2 km Natura-alueesta ylävirtaan, joten mahdollinen kuormitus on niissä suurempi kuin vaihtoehdossa VE2. Natura-arvioinnin mukaan happokuormitus ei ole todennäköistä, koska happamien sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyys hankealueella on pieni/hyvin pieni. Muutos Mato-ojan ominaispiirteisiin arvioidaan Natura-arvioinnissa korkeintaan vähäiseksi, joskin mahdollisesti suuremmaksi vaihtoehdoissa VE1 ja VE3. Onnettomuustilanteissa mahdolliset haitalliset aineet voivat aiheuttaa paikallisesti suuren muutoksen luontotyyppin ominaispiirteisiin, mutta niiden vaikutus on ohimenevää pitoisuuksien laimetessa. Kokonaisuutena arvioiden muutoksen suuruus ja vaikutuksen merkittävyys ovat kohtalaiset vaihtoehdoissa VE1 ja VE3 ja vähäiset vaihtoehdossa VE2.

Aapasuot

Honkanevan viereisten voimalapaikkojen ja niiden huoltoteiden rakentaminen aiheuttamat hydrologiset vaikutukset voivat Natura-arvioinnin mukaan aiheuttaa korkeintaan vähäisiä muutoksia luontotyyppin ominaispiirteisiin vaihtoehdoissa VE 1 ja VE3. Kauemmaksi sijoittuvat voimalapaikat ja rakennettavat tiet, mukaan lukien kaikki vaihtoehdon VE 2 voimalapaikat ja tiet ovat niin etäällä, että niillä ei ole suoria patoavia vaikutuksia suon hydrologiaan, vaikka ne voivatkin jonkin verran muuttaa pintavesien virtausreittejä. Onnettomuustilanteissa mahdolliset haitalliset aineet (öljyt ja

jäänestoaineet) voivat aiheuttaa paikallisesti suuren muutoksen luontotyyppin ominaispiirteissä lähellä päästölähdettä, mutta niiden pitoisuudet laimenevat vuosien aikajänteellä, eikä kasvillisuus tuhoudu niiden vuoksi kokonaan. Muutos on palautuva, ja koskee todennäköisesti vain tiettyjä osia aapasuosta. Kokonaisuutena muutoksen suuruus ja vaikutuksen merkittävyys arvioidaan käytettyjen kriteerien mukaan kohtalaiseksi vaihtoehdossa VE1 ja vähäiseksi vaihtoehdossa VE2.

Boreaaliset luonnonmetsät

Boreaalisia luonnonmetsiä sijoittuu Natura-arvioinnin mukaan Natura-alueelle lähinnä kangasmetsäsaarekkeisiin sekä hieman suon laiteille. Ne ovat herkkiä lähinnä rakentamisen suorille vaikutuksille, ja käytettyjen kriteerien mukaan herkkyys on suuri. Reunavaikutuksen lisääntyminen voi kohdistua vain osaan luontotyyppin esiintymistä, eikä se riitä muuttamaan sen ominaispiirteitä. Myöskään hydrologiset vaikutukset eivät muuta luonnonmetsien ominaispiirteitä. Niinpä vaikutusten merkittävyys on Natura-arvioinnin mukaan kokonaisuutena "ei vaikutuksia" kaikissa vaihtoehdoissa.

Metsäluhdut

Natura-arvioinnin mukaan luontotyyppi *metsäluhdut* esiintyy Mato-ojan varrella noin 260 m lähimmästä vaihtoehtojen VE 1, VE3 mukaisesta voimalapaikasta. VE1 ja VE3 rakennustoimilla arvioidaan olevan korkeintaan vähäinen vaikutus Mato-ojan varren luhtien ominaispiirteisiin hydrologisten muutosten vuoksi. Kokonaisuutena muutoksen suuruus ja vaikutusten merkittävyys ovat Natura-arvioinnin mukaan kohtalaiset vaihtoehdoissa VE1 ja VE3 ja vähäiset vaihtoehdossa VE2.

Puustoiset suot

Natura-arvioinnin mukaan puustoiset suot ovat aapasoiden kanssa päällekkäisiä rämeitä Pienellä Honkanevalla ja Ison Honkanevan laidoilla sekä osin aapasoiden kanssa päällekkäisiä korpia Mato-ojan varressa. Niihin pätee sama kuin aapasoista on jo todettu, joskin pinta-alaltaan suurin osa niistä on kohtuullisen kaukana tuulivoimaloista ja rakennettavista teistä, Pienellä Honkanevalla. Kyseiset rämeet eivät kuitenkaan edusta puustoihin soihin luettavia, lähempänä tuulivoimaloita ja teitä sijaitsevia korpia sekä osin rehevämpiä sararämeitä Ison Honkanevan laidoilla, joten pohjoisosan karujen tupasvilla-, rahka- ja sararämeiden suhteellisen suurta pinta-alaa ei voida käyttää perusteena vaikutuksen merkittävyyden arvioimiseksi pienemmäksi kuin aapasoiden kohdalla tehdään. Niinpä muutoksen suuruus ja vaikutuksen merkittävyys arvioidaan käytettyjen kriteerien mukaan kohtalaiseksi vaihtoehdoissa VE1 ja VE3 ja vähäiseksi vaihtoehdossa VE2.

Yhteisvaikutukset Natura-arvioinnin mukaan

Natura-arvioinnin mukaan Ylivieskan Tuomiperän ja Haapaveden Puutiosaaren tuulivoimapuistot sekä Rahkola-Hautakankaan ja Puutiosaaren tuulivoimahankkeiden yhteinen 400 kV sähkönsiirto Hautakankaalta Nivalan Uusnivalan sähköasemalle ovat hankkeita, jotka vaikuttavat Natura-alueelle tyypillisen lajiston elinolosuhteisiin laajemmalla alueella tarkasteltuna. Natura-aluetta ympäröivä seutu on jo nykyään ihmistoiminnan, lähinnä metsätalouden ja asutuksen pirstomaa. Natura-arvioinnin mukaan pesimälinnusto ja eläimistö ovat ihmistoimintaan sopeutunut. Yhteisvaikutukset kohdistuvat erityisesti linnustoon, suurpetoihin ja metsäpeuraan, joten eri tuulipuistojen rakentamisen, käytön ja purkamisen aikaiset vaikutukset voivat vaikuttaa näihin yhtä aikaa ja ajoittuen pitkälle ajanjaksolle. Natura-luontotyyppeihin ja niiden kasvillisuuteen kohdistuvat välilliset vaikutukset ovat sen sijaan usein paikallisia.

Natura-arvioinnin mukaan tuulivoimarakentamisen vaikutus eri lajien populaatioihin maakunnan tasolla ei voi pätevästi arvioida, koska aiheesta ei ole vielä tutkimustietoa.

Natura-arvioinnin mukaan hankkeiden toteutumisen yhteisvaikutuksena useampi tuulipuistohanke pirstoo yhdessä seudun tavanomaista metsäluontoa ja tämä yhteisvaikutus kertaantuu aina uusien hankkeiden jälkeen. Yhteisvaikutusten vuoksi seudullisen suojelualueverkoston olosuhteet ja toimivuus korostuvat ja Natura-alueiden rooli elinympäristöjä ylläpitävänä alueena on entistä merkittävämpää.

Vaikutusten lieventämistoimet

Lieventämistoimet ovat Natura-arvioinnin mukaan Natura-aluetta lähimpien viiden voimalan poisto (VE1 ja VE3) tai sijoittaminen etäämmälle Natura-alueesta sekä tiesuunnitelman uudistaminen.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen Natura-arvioinnin mukaan

Natura-arvioinnin mukaan hankkeen vaihtoehtoilla VE1 ja VE3 on merkittävyydeltään kohtalaisia vaikutuksia useiden Iso Honkaneva-Pieni Honkanevan Natura-alueen suojelun perusteena olevien luontotyyppien ominaispiirteisiin ja luontotyypeille ominaiseen lajistoon, mikä vaikuttaa Natura-alueen eheyteen. Luontotyyppivaikutuksia merkittävämpää on luontotyypeille ominaiseen eläimistöön kohdistuvat vaikutukset. Vaikutukset liittyvät lajien elinympäristön luontotyyppien muutoksiin tai muutosuhkaan, mutta ennen kaikkea tuulivoimaloiden aiheuttamaan häiriövaikutukseen ja habitaatin pirstoutumiseen. Vähäisessä määrin vaikutukset liittyvät suon hydrologisiin muutoksiin ja normaaliin rakennustoimien aiheuttamaan vesistökuormitukseen sekä marginaalisesti mm. onnettomuustilanteessa maaston johtuvien haitallisten aineiden (kemikaalit) mahdollisesta kulkeutumisesta johtuviin vaikutuksiin. Hankevaihtoehdossa VE2 vastaavia vaikutuksia

ei joko ole lainkaan tai ne ovat suuruudeltaan ja merkittävyydeltään vähäisiä.

Kokonaisuutena arvioiden hankkeella on Natura-arvioinnin mukaan vähäinen kielteinen vaikutus Natura-alueen eheyteen, eikä hanke vaaranna niitä listattuja suojeluperusteita, joiden perusteella kyseinen alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkostoon. Rahkola-Hautakankaan tuulivoimahankkeen ei myöskään yksin tai yhdessä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa arvioida merkittävästi heikentävän Iso Honkanneva-Pieni Honkannevan Natura-alueen ekologista rakennetta ja toiminnallista kokonaisuutta.

Vaikutukset Natura-luontotyyppien ominaiseen lajistoon

Natura-arvioinnin mukaan alueelta tiedossa oleviin arvokkaisiin kasvilajeihin ja muihin luontotyypeille ominaisiin kasvilajeihin ei kohdistu sellaisia vaikutuksia, jotka eivät olisi tulleet huomioiduiksi luontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa. Kasvillisuuteen kohdistuvat vaikutukset arvioidaan vaihtoehdoissa VE1 ja VE3 korkeintaan kohtalaisiksi ja vaihtoehdossa VE2 vähäisiksi.

Natura-arvioinnin mukaan Natura-alue ei sijoitu tiedossa olevalle maakotkan, merikotkan, muuttohaukan tai sääksen reviirille. Lajien elinympäristövaatimusten perusteella Natura-alueella arvioitiin esiintyvän kohtuullisen tavallista suo- ja metsälajistoa. Laajoja rimpisiä aapasoita Natura-alueella ei esiinny, joten sen merkitys arvokkaalle suolajistolle ja muuttolinnustolle ei arvioida merkittäväksi. Natura-alueen linnustollinen arvo on Natura-arvioinnin mukaan lähinnä erämaisyydessä. Natura-alueen lähelle ei sijoitu nykytilassa hyväkulkuisia metsäautoteitä, joten alue on suuren osan vuodesta hyvin rauhallista. Natura-alueen tulkittiin kuuluvan kanahaukan, sinisuohaukan ja mehiläishaukan sekä mahdollisesti huuhkajan reviireille. Koska lähialueilla Oulaisissa, Haapavedellä ja Ylivieskassa on vastaavia erämaisia alueita vähän, alueella on paikallisesti linnustollistakin arvoa. Vaihtoehdoissa VE 1 ja VE 3 voimaloita sijoittuu aivan Natura-alueen viereen ja ne ovat suurempia kuin useimmissa tutkimuksissa käytetyt voimalat, joten linnustoon kohdistuvien vaikutusten arvioitiin merkittävyydeltään kohtalaisiksi. Vaihtoehdossa VE 2 vaikutukset linnustoon arvioitiin merkittävyydeltään vähäisiksi.

Natura-arvioinnin mukaan Natura-alueella esiintyy elinympäristöjen sekä alueen erämaisyyden perusteella todennäköisesti myös muuta suojelullisesti huomioitavaa eläinlajistoa. Natura-alue on seudullisesti yksi harvoja laajempia ja rauhallisia suoelinympäristöjä, jollaisia metsäpeura käyttää kesälaidun- ja vasomisalueinaan. Häiriövaikutus voi ulottua suurilla eläimillä, kuten porolla, jopa kilometrien päähän tuulivoimaloista, mutta vaikutusten suuruutta ja ulottumista on toistaiseksi tutkittu vähän.

Natura-alueella on lisäksi merkitystä suurpetojen elinympäristönä. Natura-arvioinnin mukaan alueella saattaa esiintyä viitasammakkoa ja saukkoa.

Natura-alueelle ominaisen lajiston osalta sudelle aiheutuvat vaikutukset arvioidaan lähinnä häiriövaikutuksen lisääntymisen kautta. Natura-arvioinnin mukaan hankevaihtoehdot VE1 ja VE3 ovat metsäpeuran elinympäristöinä potentiaalisten vasa-alueiden osalta haitallisempi kuin hankevaihtoehto VE2. Lähemmäksi Honkanevoja tulevat voimalapaikat ja tiestö arvioidaan metsäpeuran kohdalla vaikutusten suuruuden ja merkittävyyden osalta kohtalaiseksi. Vaihtoehdoista VE1 ja VE3 aiheuttavien häiriövaikutusten merkittävyys sudelle ja muille suurpedoille arvioidaan kohtalaiseksi ja VE vähäiseksi.

Tuulipuiston melusta aiheuttavat haittavaikutukset viitasammakolle arvioitiin Natura-arvioinnissa merkittävyydeltään kohtuulliseksi vaihtoehdoissa VE 1 ja VE3 sekä vähäiseksi VE2:ssa. Saukolle aiheutuvat vaikutukset arvioitiin vähäisiksi molemmissa hankevaihtoehtoissa.

Epävarmuustekijät Natura-arvioinnin mukaan

Kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on Natura-arvioinnin mukaan epävarmuustekijöitä melko vähän, sillä alueen luontotyyppien tila ja sijoittuminen tunnetaan eivätkä tuulivoimaloiden rakennuspaikkojen ympäristöä muuttavat vaikutukset yllä kauas rakentamisalueelta.

Luontotyyppille ominaiseen eläimistöön ja linnustoon liittyvien vaikutusten arvioinnissa epävarmuutta on enemmän. Pesimälinnustojen liikkuvuutta on mahdoton tarkoin ennustaa. Natura-alueen ei arvioida kokonsa ja elinympäristöjensä perusteella olevan linnuston kannalta kovin merkittävä, mikä vähentää epävarmuutta verrattuna monilajisempiin ja laajasti liikkuvia ja herkkiä lajeja sisältäviin lintuyhteisöihin.

Vaikutusten seuranta

Natura-arvioinnissa ei ole tarkasteltu vaikutusten seurantaa.

Natura-arvioinnin johtopäätökset

Natura-arvioinnin mukaan hankkeen eri vaihtoehdoissa ei ole suoria vaikutuksia alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin, mutta vaihtoehdoissa VE1 ja VE3 mahdolliset hydrologiset vaikutukset, haitallisten aineiden kulkeutumisriski Natura-alueelle sekä Natura-alueelle ominaiseen eläimistöön kohdistuvat haitalliset vaikutukset, pääasiassa häiriövaikutus, ovat suuremmat kuin vaihtoehdossa VE2. Vaihtoehdoissa VE1 ja VE3 myös alueen erämainen luonne muuttuu. Vaikutusten merkittävyys on kohtalainen vaihtoehdossa VE1 ja vähäinen vaihtoehdossa VE2.

Rahkola-Hautakankaan tuulivoimahankkeella ei ole Natura-arvioinnin mukaan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Iso Honkaneva-Pieni Honkanevan Natura-alueen eheyteen yksin tai yhdessä muiden lähialueen hankkeiden kanssa, eikä suunniteltu tuulivoimahanke näin ollen vaaranna lyhyellä tai pitkällä aikavälillä Natura-alueen koskemattomuutta. Natura-alueverkoston toimivuus huomioiden on arvioitu vaikutuksia Natura-luontotyypeille ominaiseen lajistoon, jonka johtopäätöksenä Natura-arvioinnissa todetaan, että useiden hankkeiden yhteisvaikutusten myötä suojelualueverkoston olosuhteiden pysyvyys ja häiriöttömien alueiden säilyminen korostuvat etenkin suden ja metsäpeuran suotuisan suojelutason säilymisessä. Tähän eheyskäsitteeseen liittyen Natura-arvioinnissa todetaan, että hankevaihtoehto VE2 on alueen suojelutavoitteiden ja eheyden kannalta parempi kuin hankevaihtoehdot VE1 ja VE3.

ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO

ELY-keskuksen lausunto arvioinnin asianmukaisuudesta

Natura-arvioinnin tarkoituksena on luoda riittävä tiedollinen pohja hankkeen Natura 2000 -alueeseen kohdistuvien vaikutusten arviointiin. Arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelulain (9/2023) 35 § 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 35 §:n 1 ja 2 momentissa (aiemmassa luonnonsuojelulaissa 65 §) tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon

Euroopan komission luontodirektiivin 6 artiklan säännöksiä käsittelevässä ohjeessa (Euroopan komissio, Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö 2019) todetaan asianmukaisesta arvioinnista seuraavaa: Tuomioistuimen mukaan asianmukaisen arvioinnin tulee sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (EUTI asia C-304/05, 69 kohta).

ELY-keskus katsoo, että Natura-arvioinnissa on asianmukaisesti tunnistettu Natura-alueen luontoarvot. Raportoinnissa on kuitenkin puutteita: Tuulivoimaloiden ja muiden tuulivoimapuiston rakenteiden sijaintia ei ole esitetty kaikissa kartoissa, mikä vaikeuttaa tilanteen hahmottamista. Voimaloiden numeroita ei ole merkattu karttoihin, joten niihin ei voida viitata. Raportissa esitettyjen valokuvien sijainnit tulisi

merkata karttaan, muutoin kuvista ei ole informatiivista hyötyä. Vaikutusarviointiin liittyviä puutteita ELY-keskus tuo esiin jäljempänä.

Pikkujoet ja purot

Natura-arvioinnin mukaan Natura-luontotyyppiin *pikkujoet ja purot* kohdistuvan hankkeen vaikutuksen merkittävyys on kohtalainen vaihtoehdoissa VE1 ja VE3 ja vähäinen vaihtoehdossa VE2. Mato-ojaan aiheutuvan kiintoaine-, humus- ja ravinnekuormituksen vaikutusmekanismista on Natura-arvioinnissa esitetty yleistäen, että vaikutus on ohimenevää pitoisuuksien laimetessa. ELY-keskus huomauttaa, että kiintoaineet eivät laimennu vaan kulkeutuvat jyvakoostaan, painostaan sekä puron virtausnopeudesta riippuen tietyn matkan, kunnes sedimentoituvat. Puron pohjan liettyminen voi vaikuttaa negatiivisesti mm. vesikasvillisuuteen, pohjaeläimiin ja kalojen kutuun. Natura-arvioinnin mukaan heikentyvällä vedenlaadulla saattaisi olla vaikutuksia Mato-ojan eliöyhteisöön, mutta tietoa tai arvioita Mato-ojan eliöstöstä ei ole esitetty kuten ei myöskään nykytilatietoa vedenlaadusta, virtausolosuhteista ja hankkeesta aiheutuvasta kiintoaine-, humus- ja ravinnekuormituksen määrästä tai pitoisuuksista. Edellä mainituista puutteista huolimatta ELY-keskus yhtyy Natura-arvioinnin arvioon vaikutuksen merkittävyyden kohtalaisuudesta, koska suunnitellut kuormitusta aiheuttavat rakenteet sijoittuvat yli kilometrin etäisyydelle Natura-alueesta.

Metsäluhdut

Natura-arvioinnin mukaan hankkeen vaikutusten merkittävyys on kohtalainen vaihtoehdoissa VE1 ja VE3 ja vähäinen vaihtoehdossa VE2.

ELY-keskus katsoo, että vaikutukset Natura-luontotyyppiin *metsäluhdut* on tarkasteltu aika yleisellä tasolla. Vaihtoehtojen VE 1 ja VE 3 rakennustoimilla arvioitiin olevan korkeintaan vähäinen vaikutus Mato-ojan ominaispiirteisiin hydrologisten muutosten vuoksi. Ei kuitenkaan avata minkälaisista hydrologisista muutoksista ja vaikutusmekanismista on kyse. Epävarmuustekijöistä huolimatta ELY-keskus yhtyy Natura-arvioinnissa esitettyyn arvioon vaikutuksen merkittävyyden kohtalaisuudesta, koska luontotyyppi *metsäluhdut* sijoittuu noin 1,5 km etäisyydelle Mato-ojan ylävirtaan suunniteluista rakenteista.

Aapasuot, boreaaliset luonnonmetsät ja puustoiset suot

Natura-arvioinnissa esitettiin neljän voimalan sijoittuvan 250 m päähän Natura-alueesta. Vaikutusmekanismeina esitettiin reunavaikutukset ja hydrologiset vaikutukset. Onnettomuustilanteen riskeinä mainittiin vaihtoehtojen VE 1 ja VE 3 osalta pilaavien aineiden joutumista maastoon sekä tuulivoimalan kaatuminen osittain Natura-alueen päälle.

ELY-keskus huomauttaa, että tuulivoimalapaikkojen sijainnit on suunniteltava siten, että voimalat kaatuvat onnettomuustilanteessa hankealueen sisällä.

Natura-arvioinnin vaikutustenarvioinnissa ei ole selvästi yksilöity miten monta tuulivoimalaa sijoittuu Natura-luontotyyppiin *aapasuot*, *boreaaliset luonnonmetsät* tai *puustoiset suot* läheisyyteen. Aapasuot ja puustoiset suot ovat osin päällekkäin, mutta tämä olisi pitänyt huomioida tarkastelussa. Hankkeen hydrologiset vaikutukset luontotyypeihin on Natura-arvioinnissa käsitelty pitkälti yleisellä tasolla, vaikka eri luontotyyppien herkkyyks hydrologisille vaikutuksille eroaa toisistaan. Natura-arvioinnin yhteydessä on tehty kasvillisuusselvityksiä maastossa ja määritelty suoluontotyyppejä, mutta tulokset on esitetty varsin yleisellä tasolla kuten valuma-alue tarkastelu ja hydrologisten vaikutusten arviointi. Vaikutustenarvioinnin osalta olisi ollut olennaista arvioida jokaisen Natura-alueen läheisyyteen sijoittuvan tuulivoimalan rakentamisen hydrologiset vaikutukset voimalan läheisyyteen sijoittuvien Natura-alueen suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin.

ELY-keskus huomauttaa, että vaihtoehdon VE 1 yleiskaavaluonnoksessa 26.6.2023 Natura-alueen läheisyyteen sijoittuvat tuulivoimala-alueet nro 5, 7, 8 ja 10 ulottuvat huomattavasti lähemmäksi Natura-alueen rajaa kuin on Natura-arvioinnissa esitetty. Tuulivoimala-alue nro 7 rajautuu jopa suoraan Iso Honkaneva-Pieni Honkaneva Natura-alueeseen. Tämä mahdollistaa voimalan rakentamisen Natura-alueen rajalle.

Aapasuot

Natura-arvioinnin mukaan Natura-alueen viereen rakennettavien voimalapaikkojen ja huoltoteiden aiheuttamien vaikutusten merkittävyys arvioidaan kohtalaiseksi vaihtoehdossa VE1 ja vähäiseksi vaihtoehdossa VE2.

ELY-keskus katsoo merkittäväksi epävarmuustekijäksi, että kaavassa esitettyjä tuulivoimala-alueita ja niiden etäisyyttä Natura-luontotyyppiin *aapasuot* ei ole otettu Natura-arvioinnissa huomioon. Rakennettavat voimalat voivat siten sijoittua huomattavasti lähemmäksi luontotyyppiä *aapasuot* ja vaikutukset voivat olla suurempia kuin mitä arvioinnissa on esitetty.

Boreaaliset luonnonmetsät

Natura-arvioinnin mukaan osaan luontotyyppiä kohdistuvien reunavaikutusten lisääntyminen ja hydrologiset vaikutukset eivät muuta luonnonmetsien ominaispiirteitä, joten vaikutuksia ei arvioida aiheutuvan yhdessäkään arvoiduista vaihtoehdoista.

ELY-keskus katsoo merkittäväksi epävarmuustekijäksi, että kaavassa esitettyjä tuulivoimala-alueita ja niiden etäisyyttä Natura-luontotyyppiin

boreaaliset luonnonmetsät ei ole otettu Natura-arvioinnissa huomioon. Rakennettava voimala voi siten sijoittua huomattavasti lähemmäksi luontotyyppiä *boreaaliset luonnonmetsät* ja vaikutukset voivat olla suurempia kuin arvioinnissa on esitetty.

Puustoiset suot

Natura-arvioinnin mukaan Natura-luontotyyppiin kohdistuvien vaikutusten merkittävyys on kohtalainen vaihtoehdoissa VE1 ja VE3 ja vähäinen vaihtoehdossa VE2.

ELY-keskus katsoo merkittäväksi epävarmuustekijäksi, että yleiskaavaluonnoksessa esitettyjä tuulivoimala-alueita ja niiden etäisyyttä Natura-luontotyyppiin *puustoiset suot* ei ole otettu Natura-arvioinnissa huomioon. Rakennettava voimala voi siten sijoittua huomattavasti lähemmäksi luontotyyppiä *puustoiset suot* ja vaikutukset voivat olla suurempia kuin arvioinnissa on esitetty.

Suojeluperusteena olevat lajit

Natura-arvioinnissa arvioitiin suojeluperusteena oleviin lajeihin kohdistuvien vaikutusten olevan vaihtoehdoissa VE 1 ja VE 3 korkeintaan kohtalaisia ja VE 2:ssa vähäisiä. Arvioinnissa ei kuitenkaan ole esitetty tietoa tai arviota lajiesiintymien paikoista eikä esiintymispaikkojen etäisyyksiä suunnitelluista tuulivoimaloista ja muista hankkeen rakenteista, vaikka alueella tehtiin maastoselvityksiä. ELY-keskus katsoo merkittäväksi epävarmuustekijäksi, että Natura-alueen suojeluperusteena olevien lajien mahdollista esiintymistä Natura-alueen läheisyyteen suunniteltujen vaihtoehtojen VE 1 ja VE 3 mukaisten tuulivoimaloiden vaikutuspiirissä ei ole Natura-arvioinnissa tarkasteltu. Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin ja siten myös kasvillisuuteen kohdistuvat vaikutukset voivat ylempänä mainittujen puutteiden takia olla suurempia kuin mitä Natura-arvioinnissa on arvioitu.

Yhteysvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Natura-arvioinnissa esitettiin, että tuulivoimarakentamisen vaikutusta eri lajien populaatioihin maakunnan tasolla ei voi pätevästi arvioida, koska aiheesta ei ole vielä tutkimustietoa. ELY-keskus yhtyy tähän näkemykseen. Laajojen tuulivoima-aluekeskittymien pitkäkestoisia yhteisvaikutuksia ei vielä tunneta, mikä lisää yhteysvaikutusten arvioinnin epävarmuutta ja korostaa erämaisten Natura-alueiden ja niiden keskinäisen kytkeytyneisyyden merkitystä lajien ja luonnon monimuotoisuuden suojelun kannalta. ELY-keskus näkee, että Natura-alueen erämaisen luonteen säilymisen kannalta hankkeen paras vaihtoehto on VE 2.

Lieventämistoimet

ELY-keskus yhtyy Natura-arvioinnissa esitettyyn arvioon, että lieventämistoimenpiteet ovat hankkeen vaihtoehtojen VE 1 ja VE 3 mukaiset Natura-aluetta lähimpien viiden voimalan poisto (VE1 ja VE3) tai niiden sijoittaminen etäämmälle Natura-alueesta sekä tiesuunnitelman uudistaminen. Vaihtoehtojilla VE 1 ja VE 3 on selkeästi suurempia haitallisia vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin ja eheyteen.

Natura-alueen eheys

Natura-arvioinnin mukaan hankkeella on vähäinen kielteinen vaikutus Natura-alueen eheyteen, eikä hanke vaaranna niitä listattuja suojeluperusteita, joiden perusteella kyseinen alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkostoon. Rahkola-Hautakankaan tuulivoimahankkeen ei myöskään yksin tai yhdessä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa arvioida merkittävästi heikentävän Iso Honkanen-Pieni Honkanen Natura-alueen ekologista rakennetta ja toiminnallista kokonaisuutta.

ELY-keskus toteaa, että hankkeen vaikutusten arvioinnissa Natura-alueen eheyteen liittyy epävarmuustekijöitä yllä esitettyjen puutteiden takia. Lisäksi epävarmuutta on Natura-alueen suojeluperusteena olevien luontotyyppien ominaisiin lajeihin kohdistuvien vaikutusten osalta, koska ei ole tarkkaa tai ajankohtaista tietoa Natura-alueen linnustosta. Myös Natura-alueen merkitys metsäpeuralle ja suurpedoille perustuu pitkälti arvioihin ja vaikutusten tarkastelussa ei ole tarkasteltu em. lajeille ja lajiryhmille suositeltuja varoetäisyyksiä tuulivoimapuiston rakenteisiin. Arvioinnissa ei ole esitetty tietoa tai arviota Natura-lomakkeessa mainittujen muiden tärkeiden alueella esiintyvien kasvi- ja eläinlajien esiintymispaikoista eikä esiintymispaikkojen etäisyyksiä suunnitelluista tuulivoimaloista ja muista hankkeen rakenteista, vaikka alueella tehtiin maastonselvityksiä. ELY-keskus näkee, että epävarmuustekijöiden vuoksi ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että etenkin hankkeen vaihtoehtojilla VE 1 ja VE 3 olisi arvioitua suurempia vaikutuksia Natura-alueen eheyteen, kuin mitä Natura-arvioinnissa on esitetty.

ELY-keskus muistuttaa, että Natura-arvioinnissa tulee esittää joko suunnitelmat vaikutusten seurantaan, tai perustelut miksi vaikutusten seurantaa ei nähdä tarpeelliseksi.

ELY-keskuksen johtopäätökset Natura-alueelle aiheutuvista vaikutuksista

ELY-keskus yhtyy Natura-arvioinnissa esitettyyn arvioon, että suunniteltujen rakenteiden etäisyyksistä Natura-alueeseen hankkeen

vaihtoehdosta VE 2 ei todennäköisesti aiheutuisi merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen perusteena oleviin luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin eikä myöskään Natura-alueen eheyteen.

Natura-arvioinnissa arviointiin, että "hankkeen vaihtoehtoista VE 1 ja VE 3 aiheuttaisi merkittävyydeltään kohtalaisia vaikutuksia Natura-alueen perusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin" liittyy ELY-keskuksen näkemyksen mukaan merkittäviä epävarmuustekijöitä. Ei voida sulkea sitä mahdollisuutta pois, että vaikutukset voisivat olla todellisuudessa merkittävyydeltään merkittäviä.

ELY-keskus yhtyy Natura-arvioinnissa esitettyyn näkemykseen eri hankkeiden yhteysvaikutuksista, että useampi tuulivoimahanke pirstoo metsäluontoa ja että yhteisvaikutus kertyy aina uusien hankkeiden myötä. Seudullisen suojelualueverkoston olosuhteet ja toimivuus korostuvat ja Natura-alueiden rooli elinympäristöjä ylläpitävänä alueena on entistä merkittävämpää. Tästä syystä ELY-keskus näkee vaihtoehdon VE 2 parempana kuin vaihtoehdot VE1/VE3, joiden voimalat ja rakenteet sijoittuvat hyvin lähelle Natura-aluetta ympäröiden aluetta kolmelta suunnalta.

ELY-keskus toteaa, että Rahkola-Hautakankaan tuulivoimahankkeen Natura-arviointi on puutteellinen, koska arvioinnissa ei ole huomioitu yleiskaavaluonnosta. Arviointi ei siten vastaa nykyistä hankesuunnitelmaa. Yleiskaavassa ohjeellisia tuulivoimalapaikkoja on sijoitettu liian lähelle Natura-aluetta. Voimaloiden tulee mahtua kaatumaan kokonaan hankkeen yleiskaavan alueelle. Edellä mainittujen puutteiden takia ei voida sulkea mahdollisuutta pois, että Natura-aluetta lähimpien tuulivoimaloiden aiheuttamat vaikutukset tulisivat heikentämään luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla merkittävästi niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi Iso Honkanen - Pieni Honkanen alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Natura-aluetta lähimmät neljä voimalaa tulee poistaa, jolloin merkittävistä vaikutuksista Natura-alueen suojeluperusteisiin vältytään. ELY-keskus katsoo, että mikäli voimaloita ei kuitenkaan poisteta vaan siirrettään etäämmäksi Natura-alueesta, on Natura-arviointi päivitettävä huomioiden kaavan muutokset sekä tässä lausunnossa mainitut puutteet.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Ylitarkastaja Pirkko-Liisa Kantola on osallistunut lausunnon valmisteluun. Sähköisen allekirjoituksen hyväksyntä on asiakirjan lopussa. Asian on esitellyt ylitarkastaja Antje Neumann ja ratkaissut ylitarkastaja Maarit Vainio.

Tämä asiakirja POPELY/2677/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POPELY/2677/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Neumann Antje 09.11.2023 08:55

Ratkaisija Vainio Maarit 09.11.2023 09:10